

MODELE ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ZADAŃ

Test sprawdzający rozumienie tekstu *Godność w godzinie rozpaczy*.

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Zadanie	Projektowana odpowiedź	Maksymalnie punktów	Punkty częściowe	
1.	np.: - zobrazowanie/wzmocnienie właściwego rozumienia godności - pokazanie, jak nie należy rozumieć godności / z czym nie można jej mylić - skonstruowanie fałszywego i właściwego rozumienia godności - pokazanie, jak rozumieją godność ludzie etyczni, a jak nieetyczni - punkt wyjścia dla rozważań o istocie godności	1	0	
2.	formy 1. i 3. osoby liczby mnogiej; wyrażenia antonimiczne; tryby: przypuszczający i orzekający	1	0	
3.	np.: przywołanie postaci Arystotelesa, Kanta, św. Tomasza - powoływanie się na autorytety / uwiarygodnienie sądów - podkreślenie ponadczasowości poruszanych zagadnień - ukazanie wagi prezentowanych problemów przywołanie postaci rosyjskiego chłopca - podanie przykładu postawy godnej - pokazanie, że godność nie zależy od wykształcenia, majątku - podkreślenie szacunku, jaki wzbudza człowiek godny / wzbudzenie sympatii, podziwu czytelnika dla postawy godnej	2	1 (za określenie funkcji jednego z odwołań)	
4.	Kobieta błagająca o litość dla najbliższych; poniżając się, poświęca własną godność dla wyższego celu – ratowania życia innych ludzi / nie kieruje się egoizmem, lecz altruizmem.	1	0	
5.	- uwiarygodnienie swojej argumentacji (sądów, przykładów) - ułatwienie odbiorcy zrozumienia wyводу - urozmaicenie tekstu, zaciekawienie czytelnika	1	0	
6.	Nazwa figury	3	2,1 (1 pkt za podanie nazwy i określenie funkcji jednej z figur)	
				Funkcja w tekście – podkreślenie:
	wyliczenie			siły wpływu sytuacji granicznych na postawy ludzi / tego, że nawet najbardziej wartościowi ludzie się załamują
	powtórzenie			najważniejszych przyczyn utracenia godności przez człowieka
	antyteza	wartości godnej postawy (przez zestawienie jej z niegodną)		

7.	<p>hipoteza Siłę dają ludziom wiara religijna. argument przeciwko hipotezie Niektórzy ludzie wierzący stracili godność z nieważnych przyczyn. twierdzenie autorki Źródłem siły jest pełna świadomość siebie jako człowieka/ przywiązanie do wybranych przez siebie wartości / pewność co do słuszności wyboru wartości. <i>Uwaga - uznaje się również trafnie wybrane cytaty.</i></p>	3	2,1 (1 pkt za każdy z elementów odpowiedzi)
8.	<p>wartości najwyższe prawda, dobro, człowiek (człowieczeństwo)</p> <p>cechy wyróżniające - są bezwzględne / nie zależą od czasu, warunków, kultury itp. - niepodważalne / nikt ich nie może zakwestionować - są uniwersalne, ponadczasowe - zakorzenione w człowieku, stanowią o jego istocie - bez tych wartości w życiu ludzkim zapanowałby chaos / warunkują ład w społeczeństwie i życiu jednostki</p>	2	1 (za wymienienie wartości lub określenie ich wyróżników)
9.	<p>„Dla nas też, którzy żyjemy w orbicie określonej kultury o korzeniach judeo-greckich i chrześcijańskich, zawsze wartością był człowiek jako człowiek, a więc ten, który nie tylko wartości wyznaje, ale przede wszystkim usiłuje je realizować.”</p> <p>„W tej kulturze nigdy nie skrywano wiedzy o małości człowieka, o jego moralnej nędzy, o żywionych przez niego pragnieniach poddania się siłom zapewniającym korzyści lub przyjemność.”</p> <p><i>Uwaga – uznaje się każde jednoznaczne wskazanie zdania (np. wypisanie jego części).</i></p>	2	1 (za wypisanie jednego zdania)
10.	<p>Sytuacja graniczna – moment próby, gdy ekstremalne siły (ból, głód, strach) mogą spowodować moralny upadek człowieka, utrata godności.</p>	1	0
11.	<p>imperatyw moralny: „nie kłam, nie oszukuj siebie, zostań sobą”</p> <p>deklaracja moralna człowieka godnego: „Możecie zadręczyć moje ciało, obrzucić obelgami, bezcześcić, ale wobec moich myśli, uczuć, wartości żadnych sił nie macie, nie zmusicie mnie, bym je zdradził, bym postąpił przeciw nim.”</p>	1	0
12.	<p>Kto słucha <u>sumienia</u> / <u>nakazu moralnego</u> zachowuje godność, czuje, że jest <u>człowiekiem</u>, że najlepsze, najcenniejsze w nim są <u>wartości</u> / <u>ideały</u> / <u>prawda, dobro...</u> i tego się wyrzec nie może, nawet w godzinie rozpaczy.</p>	1	0
13.	<p>- objaśnienie znaczenia godności; akapity nr: 1 – 3 - możliwość utraty godności; akapity nr: 4 – 5 - źródła poczucia godności; akapity nr: 6 – 7 - potrzeba zachowania godności; akapit nr 8</p>	1	0
razem:		20	

Temat 1. **Porównaj wypowiedzi poetów na temat poezji i jej roli we fragmentach *Wielkiej Improwizacji* Adama Mickiewicza oraz wierszu *Wstęp* Kazimierza Przerwy-Tetmajera. W interpretacji uwzględnij kontekst historycznoliteracki.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja:

1. Zasada zestawienia tekstów, np.:

0-2

- a. utwory z różnych epok: romantyzmu, Młodej Polski,
- b. zróżnicowane rodzajowo (poeta jako bohater dramatu – poeta jako podmiot liryczny),
- c. wiersz Tetmajera nawiązuje do romantycznej koncepcji poezji,
- d. odmiennie ukazują rolę poezji.

2. Poeta o poezji i jej roli w *Wielkiej Improwizacji*, np.:

0-10

- a. **poeta** zwraca się do swojej *pieśni* i do Boga,
- b. uważa się za równego Bogu,
- c. przepełniony pychą,
- d. ma moc tworzenia (demiurg, kreator),
- e. władający myślą i słowem,
- f. świadomy wielkiej mocy swych uczuć,
- g. żądny władzy nad ludzkimi duszami,
- h. przepełniony miłością do narodu,
- i. chcący stworzyć naród na kształt poezji,
- j. despotyczny wobec odbiorców;
- k. **poezja** powstaje dzięki sile uczuć i wyobraźni poety,
- l. jest niedostępna dla ludzi,
- m. godna tylko Boga i Natury,
- n. jest wszechświatem, siłą kosmiczną (przyrównana do gwiazd, słońc, mlecznej drogi),
- o. wiecznie żywa (*nieśmiertelność tworzę*),
- p. ma moc uszczęśliwiania ludzi,
- q. doskonali (*dźwiga*) naród,
- r. jej rozumienie daje spełnienie,
- s. sprzeciw, odrzucenie jej – skazuje na cierpienie i duchową śmierć.

3. Poeta o poezji i jej roli we *Wstępie*, np.:

0-10

- a. **poeta** zwraca się do poezji,
- b. pozbawiony uznania, podziwu (nie jest *wodzem*),
- c. czuje się pariasem/ nikim w społeczeństwie,
- d. wielbi poezję,
- e. poświęca jej życie,
- f. jest dumny ze swej wierności poezji;
- g. **poezja** jest inspirowana naturą (*z mórz urodzona, z szumu lasów*),
- h. pozbawiona dawnej mocy,
- i. odrzucana przez ludzi, lekceważona,
- j. nie pobudza do działania (*pustym są dźwiękiem twe hasła, klątwa twoja głucha*),
- k. nie budzi emocji, nie wzrusza,
- l. nie zachwyca,
- m. nie jest siłą przewodnią (*przestałaś wodzów być pochodnią*),
- n. jest martwa (*jesteś upiorem minionej twojej królewskości*),
- o. przestała być świętością (*niegdyś matko święta myśli*),

- p. nie niesie pociechy w cierpieniu,
- q. stanowi tylko zabawę,
- r. jest mową wykluczonych (artystów – dekadentów),
- s. hermetyczna, niedostępna dla zwykłych ludzi,
- t. ostatnia ginąca wielkość (interpretacja porównania do konającej limby).

4. Podsumowanie

0-3

pełne, np.:

dostrzeżenie, z uwzględnieniem kontekstu historycznoliterackiego, **podobieństwa** (poezja jest dla poety młodopolskiego równie wielką wartością, jak dla poety romantycznego) **oraz różnic** (brakuje mu romantycznej wiary w odrodzieńczą moc poezji, w siłę jej oddziaływania na ludzi; jako poeta nie czuje się duchowym przywódcą narodu; romantyczny optymizm zastąpiła postawa niewiary i zwątpienia; dekadentyzm, obecny również w innych wierszach Tetmajera, pozostaje w opozycji do romantycznego buntu, wyrażonego w *Wielkiej Improwizacji*); (3)

częściowe, np.:

(2)

dostrzeżenie **podobieństwa i różnicy** z uwzględnieniem kontekstu historycznoliterackiego (2 pkt przyznajemy również za co najmniej **dwie różnice** - bez podobieństwa);

próba podsumowania, np.:

(1)

dostrzeżenie podobieństwa **lub** różnicy w kontekście historycznoliterackim.

Uwaga. Za funkcjonalne uwzględnienie kontekstu historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, filozoficznego... w toku analizy (rozwiązaniu wypracowania) - przyznaje się punkty z puli szczególnych walorów.

Temat 2. **Na podstawie fragmentu *Granicy* Zofii Nałkowskiej scharakteryzuj relacje Zenona Ziembiewicza z Elżbietą i Justyną. Odnosząc się również do relacji społecznych bohatera ukazanych w powieści, zinterpretuj jego postawę w kontekście moralnego przesłania utworu.**

I ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Punktacja:

1. Wstępne rozpoznanie, np.:

0-2

- a. rozmowa Zenona z narzeczoną (Elżbietą) na temat jego romansu z Justyną,
- b. sytuacja sprzyjająca zwierzeniom (nastrój - zmierzch, intymność),
- c. scena ukazująca postawę moralną Zenona w życiu osobistym,
- d. prezentująca sposób traktowania kobiet ważnych w jego życiu.

2. Relacja Zenona z Elżbietą (na podstawie fragmentu), np.:

0-6

- a. zdaje sobie sprawę z tego, że zdradził narzeczoną,
- b. ma potrzebę zwierzenia się Elżbiecie,
- c. obarcza ją swoim problemem,
- d. usprawiedliwia się przed nią,
- e. potrzebuje współczucia, wsparcia,
- f. oczekuje przebaczenia,
- g. oskarża ją o wrogość wobec siebie,
- h. dominuje nad Elżbietą,
- i. przełamuje jej fizyczny opór,
- j. manipuluje nią, gra na jej emocjach,
- k. traktuje Elżbietę instrumentalnie.

3. Relacje Zenona z Justyną (na podstawie fragmentu), np.: **0-5**

- a. jest świadomy tego, że ją uwiódł,
- b. traktuje ją jako obiekt erotyczny,
- c. wykorzystanie jej usprawiedliwia współczuciem,
- d. czyni ją współodpowiedzialną za odrodzenie romansu,
- e. związek z nią odczuwa jako ciężar, chciałby się od niej uwolnić,
- f. zakończenie romansu uważa za oczywiste, również dla niej,
- g. jej ciężę uważa za *najgorszą rzecz*,
- h. daje sobie prawo do niezobowiązującego romansowania z nią.

4. Postawa Zenona w relacjach osobistych (uogólnienia na podstawie fragmentu), np.: **0-6**

- a. kocha Elżbietę, a wykorzystuje Justynę,
- b. oczekuje od narzeczonej tolerancji dla romansu „panicza” ze „służącą”,
- c. ma świadomość powielania schematu życia rodziców,
- d. wykorzystuje sprzyjające okoliczności,
- e. boi się kompromitacji, dba o pozory (płacz Justyny na ulicy),
- f. usprawiedliwia swe postępowanie zewnętrznymi uwarunkowaniami,
- g. wie, że postępuje niemoralnie, ale nie przyznaje się do winy,
- h. uważa, że jest lepszy, niż to na pozór wygląda.

5. Postawa Zenona w relacjach społecznych (na podstawie powieści), np.: **0-3**

- a. jako redaktor „Niwy” kieruje się interesami Czechlińskiego, nie interesem społecznym,
- b. jako prezydent miasta niewystarczająco dba o byt ludności,
- c. ucieka przed robotnikami manifestującymi swe niezadowolenie,
- d. popełnia samobójstwo (interpretacja powodu, np. ucieczka przed odpowiedzialnością wobec innych ludzi / utrata złudzeń).

6. Podsumowanie **0-3**

pełne, np.:

Zenon w relacjach osobistych i społecznych przekracza granice moralne, rozgrzesza się ze słabości i czynionego zła; okazuje się konformistą i karierowiczem; w konsekwencji ponosi klęskę w obu dziedzinach życia; sąd Zenona o sobie jest sprzeczny z osądem społecznym jego postępowania (3 rozpoznania); (3)

częściowe, np.:

relacje Zenona z kobietami i jego relacje społeczne świadczą o przekraczaniu granic moralnych i jednoczesnym rozgrzeszaniu się ze słabości i zła (2 rozpoznania); (2)

próba podsumowania np.:

Zenon w swym postępowaniu przekracza granice moralne lub: bohater rozgrzesza się ze słabości i czynionego zła (1 rozpoznanie). (1)

II. KOMPOZYCJA (można uzyskać maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu:

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnątrz, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, **5**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, **3**
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione nie przyznaje się punktów

III. STYL (można uzyskać maksymalnie 5 punktów)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **5**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, **3**
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione nie przyznaje się punktów

IV. JĘZYK (można uzyskać maksymalnie 12 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna urozmaicona składnia, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, **12**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, **9**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo i frazeologia, **6**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, **3**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione nie przyznaje się punktów

V. ZAPIS (można uzyskać maksymalnie 3 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); **3**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; **2**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione nie przyznaje się punktów

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY **0-4**